

Vastuullinen yrittäjyys pk-yrityksissä

Käytännön esimerkkejä

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Tämä esite on toteutettu vuonna 2009 työ- ja elinkeino-
ministeriön toimeksiannosta. Turun kauppakorkeakoulun
Vastuullisen liiketoiminnan keskus on laatinut käsikirjoituksen
yhdessä yhteistyötahojen kanssa. Esite sisältää esimerk-
kejä vastuullisesti toimivista yrityksistä ja hankkeista. Niitä
esimerkkeinä käyttämällä ja soveltamalla pk-yritykset voivat
kehittää omia vastuullisia hankkeitaan.

Haluamme esittää kiitokset kaikille esitteessä mainituille
yrityksille ja prosessiin osallistuneille yhteistyötahoille.

Esite pohjautuu vuonna 2007 tehtyyn esitteeseen, joka oli
osa Euroopan komission ohjelmakokonaisuutta "Mainstreaming
Corporate Social Responsibility (CSR) Among SMEs".

Yhteydenotot Suomessa

Työ- ja elinkeinoministeriö
Työelämä- ja markkinaosasto
www.tem.fi/yritykset

Turun kauppakorkeakoulu
Vastuullisen liiketoiminnan keskus
cereb@tse.fi

Mitä?

Vastuullisella yrittäjyydellä tarkoitetaan ympäristö-, sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden tasapainoista kehittämistä ja johtamista yrityksissä yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Vastuullisuuden ulottuvuudet nivoutuvat tiiviisti toisiinsa. Kun yritystä johdetaan vastuullisesti johdonmukaisesti ja pitkäjänteisesti, vastuullisuus tukee liiketoimintaa. Jokainen yritys määrittelee itselleen soveltuvimmat painopisteet ja toteuttamistavat.

Vastuullinen toiminta on pk-yrityksille strateginen väline lisätä kilpailukykyä, vastata kestäväen kehityksen haasteeseen ja kehittää toimintaansa. Vastuullisuus luo win-win -tilanteita, joissa kaikki hyötyvät.

Yritysten vastuullisuudelle on tunnusomaista:

- toimet, jotka hyödyttävät työntekijöitä ja muita yrityksen sidosryhmiä sekä ympäristöä
- vapaaehtoiset toimet, jotka ylittävät lainsäädännölliset ja sopimusperusteiset vaatimukset
- avoimuus ja toiminnan läpinäkyvyys
- taloudellisen vastuun sekä ympäristö- ja sosiaalisen vastuun samanaikainen huomioon ottaminen
- johdonmukaiset teot yksittäisten ad hoc -toimien sijaan
- vastuullisuus osana liiketoimintastrategiaa, ei irrallisena tekona.

Vastuullisesta yrittäjyydestä käytetään useita erilaisia nimityksiä esimerkiksi yritysten yhteiskuntavastuu, vastuullinen yritystoiminta, yritysvastuu, yrityskansalaisuus ja kestävä kehitys. Yleensä niillä kaikilla tarkoitetaan samaa asiakokonaisuutta.

“ Pk-yritykset toimivat usein erittäin vastuullisesti, mutta eivät osaa hyödyntää tämän toiminnan potentiaalia!

Miksi?

Vaikka yritysvastuusta ja yritysten yhteiskuntavastuusta puhutaan pääosin suurten yritysten yhteydessä, se on myös pk-yrityksille strateginen väline kilpailukykyyn lisäämiseen.

Yritykset haluavat toimia vastuullisesti monista eri syistä. Keskeisenä motiivina on vahvistaa kannattavuutta ja toimintaedellytyksiä pitkällä aikavälillä.

Vastuullinen toiminta voi vaikuttaa pk-yritysten kilpailukykyyn myönteisesti seuraavilla tavoilla:

- uusia liiketoimintaideoita ja laajemmat markkinat
- paremmat tuotteet ja tuotantoprosessit, jotka johtavat kohentuneeseen asiakastyytyväisyyteen ja -uskollisuuteen
- motivoituneemmat ja sitoutuneemmat työntekijät, joiden ansiota yrityksessä on enemmän luovuutta ja innovatiivisuutta
- kustannussäästöt ja kannattavuus, kun inhimillisiä ja tuotannollisia resursseja käytetään tehokkaammin
- parempi asema työmarkkinoilla kilpailussa hyvistä työntekijöistä
- paremmat verkostoitumismahdollisuudet esim. liikekumppaneiden ja viranomaisten kanssa
- positiivinen julkisuus ja näkyvyys
- parempi mahdollisuus esimerkiksi saada rahoitusta kohentuneen imagon ansiosta
- liikevaihdon kasvu liittyen edellä mainittuihin seikkoihin.

Vastuullisen yrittäjyyden hyödyt ilmenevät usein käänteisinä: jos ei toimi vastuullisesti, menettää maineensa ja markkinoiden luottamuksen.

Vastuullisuus voi ilmetä erilaisina käytännönläheisinä toimina, joiden ei tarvitse olla monimutkaisia tai kalliita.

Vastuullisesti toimivat pk-yritykset ovat aktiivisia yhdellä tai useammalla alla nimetyllä vastuullisuuden osa-alueella. Osa-alueet kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa ja tukevat toisiaan, eivätkä ole irrallisia.

Yritys voi aloittaa vastuullisuuden kehittämisen millä tahansa osa-alueella. Tämän jälkeen on luontevaa laajentaa vastuullisia toimia kattavammiksi ja systemaattisemmiksi pikku hiljaa.

Monet pk-yritykset eivät keskity ainoastaan yhteen vastuullisuuden osa-alueeseen vaan noudattavat kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Tällöin vastuullisuus on osa liiketoimintaa ja liikeideaa.

Seuraavilla sivuilla kerrotaan tarkemmin kustakin kuvan osa-alueesta.

Pk-yritys toteuttaa vastuullisuutta seuraavin kehitysaskelin:

1. Keskustellaan yrityksessä noudatettavista arvoista ja toimintatavoista.
2. Kirjataan ylös toimintaperiaatteet: mitä haluamme tehdä?
3. Keskustellaan sidosryhmien kanssa: millaisia odotuksia niillä on? mitä voidaan tehdä yhteistyössä?
4. Liitetään vastuullisuus osaksi yrityksen normaalia toimintaa.
5. Mitataan vastuullisuutta, jotta toimintaa voidaan kehittää.
6. Viestitään vastuullisuuden edistämisestä.
7. Tehdään aika ajoin väliarvio ja kehitetään toimintaa.

”Päätetään, mitä tehdään ja tehdään, mitä on päätetty.

Henkilöstö

Pk-yrityksen vastuulliset toimet voivat kohdistua henkilökuntaan esimerkiksi seuraavin tavoin:

- työntekijöiden kouluttaminen ja osaamisen kehittäminen
- henkilökunnan osallistaminen yrityksen päätöksentekoon
- panostukset työterveyteen ja -turvallisuuteen sekä työskentelyolosuhteiden parantaminen
- työn ja muun elämän tasapainon tukeminen
- tasapuolisten ja yhdenvertaisten mahdollisuuksien sekä monimuotoisuuden ja suvaitsevaisuuden edistäminen
- oikeudenmukainen ja kannustava palkka tai muu tuki, esimerkiksi eläkejärjestelmät ja hyvinvointisetelit.

Esimerkkejä

Smartum Oy on kehittänyt Liikuntaseteli- ja Kulttuuriseteli-palvelumuodot. Vuonna 2007 yritys voitti Vuoden Laatuinnovaatio -kilpailun pk-yritysten sarjassa. Palkinnon perusteena olivat Smartumin luomat, olemassa olevaa palveluverkosta hyödyntävät innovaatiot. Setelit

kannustavat työntekijöitä huolehtimaan hyvinvoinnistaan. Lisäksi yritys voitti Vuoden Eettinen Johtaja-kilpailun vuonna 2007.

www.smartum.fi

Oy Pinifer Ltd valmistaa ympäristöystävällisiä, kasviöljypohjaisia biovoiteluaineita ja niiden käyttöön liittyviä tuotteita, palveluja ja laitteita. Biovoiteluaineet ovat myrkyttömiä ja biologisesti hajoavia. Yritys pyrkii pienentämään myös energiankulutustaan ja jättemääriään sekä tehostamaan kierrätystään. Lisäksi yritys pyrkii tiedottamaan avoimesti ja ottaa toiminnassaan huomioon henkilöstön tyytyväisyyden, turvallisuuden ja työterveyden. Vastuullinen toiminta on lisännyt henkilöstön osaamista ja ympäristötietoisuutta sekä parantanut liiketoiminnan laatua ja yrityksen julkista kuvaa. Sitä on selvitetty mm. asiakastytyväisyyskyselyillä, joissa on selkeästi tullut esille ympäristö-, turvallisuus- ja laatuasioiden tärkeys yrityksen asiakkaille.

www.pinifer.fi

Berner Osakeyhtiön omistajat haluavat sitouttaa henkilökunnan yritykseen. Yritys on jo vuodesta 1946 lähtien jakanut vuosittain 10 prosenttia voitostaan henkilöstölle. Kukin työntekijä on saanut oman osuutensa palkkaansa suhteutettuna. Parhaina vuosina henkilöstölle on maksettu jopa 3,5 kuukauden palkkaa vastaava bonus. Lisäksi yrityksen tavoitteena on pitkäjänteinen kumppanuus eri sidosryhmien kanssa. www.berner.fi

Great Place to Work Institute Finland tekee vuosittain tutkimuksen Suomen parhaista työpaikoista ja julkaisee sen tulokset. Listalle päässeet organisaatiot saavat käyttää Suomen parhaat työpaikat -logoa vuoden ajan. Parhaat työpaikat valitaan pääosin organisaatioiden omien työntekijöiden mielipiteiden ja lisäksi henkilöstöjohtamiskäytäntö-selvityksen perusteella. Tässä listauksessa pk-yrityksille on oma sarjansa. Vuonna 2008 pk-yritysten sarjan voitti Reaktor Innovations, jossa erityisen onnistunutta on pitkäjänteinen ja vastuullinen osaamisen johtaminen. Käytännössä se tarkoittaa esimerkiksi joustavuutta työntekijöiden erilaisissa elämäntilanteissa.

www.greatplacetowork.fi, www.reaktor.fi

Ammattitaitoinen, aktiivinen ja osallistuva henkilöstö on kilpailukykyemme perusta.

Yhteiskunta ja lähiyhteisöt

Pk-yrityksen vastuulliset toimet voivat kohdistua yhteiskuntaan ja lähiyhteisöihin esimerkiksi seuraavin tavoin:

- taloudellisen hyvinvoinnin tuottaminen, työpaikkojen tarjoaminen ja osaamisen kehittäminen
- yhteistyö oppilaitosten kanssa ja harjoittelupaikkojen tarjoaminen
- monimuotoisuuden edistäminen
- yhteiskunnan tukeminen laajassa mielessä, kuten kehitysmaiden väestön tukeminen tai köyhyyden vähentäminen
- vastuullinen sijoittaminen
- vuorovaikutus ja yhteistyö esimerkiksi julkisen sektorin, muiden yritysten ja kansalaisjärjestöjen kanssa
- elinympäristöjen kehittäminen erilaisin kampanjoin
- lahjoitukset sekä ei-rahallinen tukeminen, kuten yrityksen tuotteen tai palvelun tarjoaminen organisaatioille tai tapahtumille, joita yritys haluaa tukea.

Esimerkkejä

Kalevala Koru Oy lahjoittaa osan Kaisaleena Mäkelän suunnitteleman "Maan voima"-korusarjan tuotosta Naisten Pankille. Se tukee kehitysmaiden naisten yrittäjyyttä sekä mahdollisuuksia hankkia toimeentulo itselleen ja perheelleen. Lisäksi Naisten Pankki parantaa koko lähiyhteisön hyvinvointia. Aiemmin Kalevala Koru on lahjoittanut osan "Afrikan aika"-korusarjan tuotosta projektille, joka tuki ghana-laisten tyttöjen peruskoulutuksen saamista. Naisten Pankki on Kirkon Ulkomaanavun hallinnoima rahasto. www.kalevalakoru.fi

Manpower Inclusive on rekrytointi- ja henkilöstöalan yritys, jolla on sosiaalisen yrityksen status. Yritys edistää työyhteisöjen monimuotoisuutta ja yhdenvertaisuutta. Manpower Inclusive pyrkii parantamaan heikossa työmarkkina-asemassa olevien työnhakijoiden työllistymistä osallistumalla erilaisiin hankkeisiin. Kohderyhminä ovat muun muassa vammaiset ja osatyökykyiset työnhakijat. Manpower Inclusive on osa Manpower-ryhmää. www.manpower.fi

” Yhteistyö on voimaa!

Tanskalainen muotialan pk-yritys **NOIR** tekee köyhyydenvastaista työtä ja pyrkii parantamaan elinoloja Afrikassa vastuullisten liiketoimintaprosessien avulla. NOIR tuottaa ja myy huippumuotia, jolla pyritään vetoamaan kuluttajan sosiaaliseen omaantuntoon. Yhdellä prosentilla NOIRin vaatemyyntituloista tuetaan afrikkalaisia puuvilla-työntekijöitä. Lisäksi NOIR Foundation tarjoaa lääkkeitä ja mikro-lainoia Afrikan köyhille alueille. www.noir.dk

Helsingin ja Turun kaupunkien käynnistämä **Itämerihaaste-kampanja** pyrkii vaikuttamaan positiivisesti Itämeren luonnonympäristön tilaan. Kampanja haastaa myös yritykset osallistumaan vapaaehtoisin toimenpitein Itämeren tilan parantamiseen. Yritykset vaikuttavat nimittäin merkittävästi meriympäristön tilaan mm. logistiikan, raaka-aineiden kulutuksen, energiankäytön ja henkilöstönsä kautta. Kampanjaan osallistuvat yritykset laativat toimenpideohjelmat, joissa ne erittelevät mahdollisimman konkreettisesti toimenpiteensä Itämeren ja vesistöjen hyväksi. Vastaavankaltaisia hankkeita ja aloitteita eri teemoista on paljon Suomessa. www.itamerihaaste.net

Tuotteet, palvelut ja hankintaketju

Pk-yrityksen vastuulliset toimet voivat kohdistua tuotteisiin, palveluihin ja hankintaketjuun esimerkiksi seuraavin tavoin:

- tuotteiden ja palveluiden kehittäminen, jotka tyydyttävät asiakkaiden toiveita kestävästä kehityksestä
- tuotannon ja palvelun läpinäkyvyys sekä tietoa tuotteen ja palvelun alkuperästä
- suositusluonteisten ympäristövastuun, sosiaalisen ja taloudellisen vastuun sekä eettisyyden toimintaohjeiden ja standardien noudattaminen koko toimitusketjussa
- vastuulliset toimintatavat alihankintaketjussa
- jatkuva ja riittävä t&k-toiminta ennakoivana tulevaisuuteen varautumisena
- innovatiivisuus ekologisesti ja sosiaalisesti vastuullisten tuotteiden ja palvelujen kehittämiseksi
- kyky kuvata oman toiminnan vastuullisuutta päähankkijalle.

Esimerkkejä

Lappset Group Oy on leikkipaikkavälineiden valmistaja. Se pyrkii auttamaan kaikenikäisiä ihmisiä elämään aiempaa terveempää ja onnellisempaa elämää leikin avulla. Leikissä yhdistyvät liikunta ja hauskanpito. Yksi Lappsetin tuotteista on SmartUs. Se rohkaisee liikkumaan ja tukee oppimista tavalla, joka vetoaa nykyajan lapsiin. SmartUs on interaktiivinen oppimisympäristö, jossa yhdistyvät leikki-paikkavälineet ja videopeliominaisuudet. www.lappset.fi

Helkama Velox Oy valmistaa polkupyöriä Suomessa. Polkupyörä on kestävä kehityksen mukainen ”vihreä” kulkuväline, koska sen hiilidioksidipäästöt ovat olemattomat. Yrityksen Hangon tehtaalla polkupyörien valmistuksessa ei synny lainkaan päästöjä maahan, veteen tai ilmaan. Helkama Oy panostaa myös pyörien kestävyys ja pitkäikäisyyteen. www.helkamavelox.fi

Yritys voi nivoa kestävästä kehityksestä edistävän vastuullisen näkökulman osaksi kannattavaa ja kilpailukykyistä liiketoimintaa.

Ruotsalainen **Ekolådan** myy biodynaamisia ja luomutuotteita, jotka toimitetaan kuluttajille suoraan kotiin ekotehokkaasti. Myös yrityksen tuotanto on mahdollisimman ympäristöystävällistä. Ekolådanin varsinainen palveluinnovaatio on kuluttajan rooli sijoittajana. Yritys on ostanut maatiloja kuluttajien sijoittamalla rahoilla, mikä tukee yrityksen visiota kuluttajien ja tuotteiden saattamisesta lähemmäksi toisiaan. www.ekoladan.se

Vuonna 2001 suomalaiset teollisuuden ja kaupan alan yritykset käynnistivät hankkeen, jossa sovittiin **vastuullisen tuontikaupan periaatteista**. Tavoitteena on varmistaa, että kuluttajille tarjottavat tuotteet on valmistettu sosiaalisesti ja eettisesti hyväksyttävissä tuotanto-olosuhteissa. Mukana olevat yritykset ovat sitoutuneet noudattamaan vastuullisen tuontikaupan periaatteita. Verkostossa on nyt mukana parisenkymmentä yritystä, joista noin puolet on pk-yrityksiä. Yritykset hyötyvät hankkeesta tuotetuista vastuullisen tuontikaupan periaatteista ja saavat myös tukea globaaliin haasteeseen vähittäiskaupan tuotteiden alkuperästä.

www.keskuskauppakamari.fi/vastuullinen_tuontikauppa

Asiakkaat ja markkinat

Pk-yrityksen vastuulliset toimet voivat kohdistua markkinoihin tai asiakkaisiin esimerkiksi seuraavin tavoin:

- tuotteiden ja palveluiden laadun, ympäristöystävällisyyden ja turvallisuuden parantaminen
- kuluttajansuojasta huolehtiminen ja kuluttajainformaation totuudenmukaisuus
- avoin tiedottaminen tuotteen ja palvelun ominaisuuksista asiakkaille
- reilu ja läpinäkyvä hinnoittelu
- vapaaehtoiset palvelut, kuten kierrätys- tai korjauspalvelut
- toimiva asiakaspalautejärjestelmä
- maksujen suorittaminen ajallaan tavarantoimittajille ja liikekumppaneille
- eettisten periaatteiden noudattaminen mainonnassa
- harmaan talouden ja korruption välttäminen
- vastuullisuudesta raportointi.

Esimerkkejä

Eko-Expert Oy on kehittänyt teknologian, jonka avulla voidaan kierrättää puhalluseristeitä, jotka muuten menisivät kaatopaikoille rakennusten korjaamisen tai purkamisen yhteydessä. Teknologia vähentää asiakasyritysten kuljetus- ja jätehuoltokustannuksia. Vuonna 2006 yritys palkittiin ympäristöjohtamisen yhdistyksen ympäristöpalkinnolla. www.eko-expert.com

Matkailualan yritys, **Muumimailma Oy**, aloitti toimintansa vuonna 1993 Naantalissa. Yrityksen arvot ovat perhekeskeisyys, väkivallattomuus, ystävällisyys, ympäristötietoisuus, turvallisuus, seikkailuhenkisyys ja kasvatuksellisuus. Esimerkiksi alkoholinkäyttö ja tupakointi ovat alueella kiellettyjä. Vuonna 2004 Muumimailma valittiin eettisiä, sosiaalisia ja ekologisia arvoja noudattavaksi yritykseksi 25 muun eurooppalaisen malliyrityksen joukkoon. Syksyllä 2008 se palkittiin suomalaisen yhteiskuntavastuun raportointikilpailun pk-yritysten sarjassa. www.muumimailma.fi

Saksalainen, pieni keittiövalmistaja **Die Möbelmacher GmbH** järjestää ilmaisia kokkauskursseja asiakkailleen perehdyttääkseen heidät yrityksen keittiöihin ja terveelliseen ruokavalioon. Yritys on ollut aloitteellinen ja osallistunut monenlaiseen yhteistoimintaan. Kerran vuodessa paikalliset valmistajat kokoontuvat ”alueelliseen päivään” vaihtaakseen kokemuksia ja kertoakseen omista kestävästä liiketoiminnan lähestymistavoistaan. Toimimalla näin yrityksen liikevaihto on kasvanut merkittävästi viime vuosina.

www.diemoebelmacher.de

Ruotsalainen **Fair Unlimited** on b to b -yritys, joka myy Reilun kaupan merkillä varustettuja liikelahjoja. Sen valikoimaan kuuluu muun muassa vaatteita, ruokaa, makeisia, välipaloja, jalkapalloja ja lahjapakkauksia. Kaikki on tuotettu pienen mittakaavan tuotannolla eri puolilla maailmaa. Siksi yritys ei voi asettaa tuottajille kovin tiukoja vaatimuksia koskien hintaa, laatua ja toimitusaikoja. Toimiessaan suoraan Reilun kaupan tuottajien kanssa Fair Unlimitediä sitoo Reilun kaupan yhteisön määräämä säännöstö. www.fairunlimited.se

“ Tuottava, tehokas ja samaan aikaan ympäristöystävällinen.

Ympäristö

Pk-yritys voi toimia ympäristöystävällisesti esimerkiksi seuraavin tavoin:

- ottaa ympäristöasiat johdonmukaisesti huomioon toiminnassaan
- suunnitella innovatiivisia, ympäristöystävällisiä tuotteita ja tuotantoprosesseja
- ottaa huomioon tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutukset niiden koko elinkaaren ajalta
- kannustaa asiakkaita, henkilöstöä ja yhteistyökumppaneita ympäristöystävällisiin toimintatapoihin
- vähentää ja tehostaa materiaalin, energian ja veden käyttöä
- vähentää jätteiden määrää sekä uusiokäyttää ja kierrättää jätettä
- toteuttaa tavarantoimittajien ympäristöarviointeja
- suosia hankinnoissaan ympäristöystävällisiä tuotteita ja palveluja.

Esimerkkejä

Lindström Oy:ssä ympäristökuormituksen pienentäminen on olennainen osa toimintaa. Materiaalitehokkuus sisältyy yrityksen modulaariseen toimintamalliin, jota sovelletaan kaikissa toimintamaissa. Yrityksen tekstiilejä huolletaan 20–200 kertaa niiden eliniän aikana käyttötarkoituksesta riippuen. Esimerkiksi yli sata kertaa pesty rullapyyhke vastaa noin 24 000 kertakäyttöistä paperipyyhettä. Loppuun käytetystä rullapyyhkeestä syntyy kaksi kiloa kiinteää jätettä, kun vastaavasta määrästä kertakäyttöisiä pyyhkeitä kertyy 80 kiloa jätettä. www.lindstrom.fi

Kiilto Oy on kemianalan tehdas, jonka päätuote ovat liimat. Kiillon Lempäälän tuotantolaitoksen katolla on Suomen suurin aurinkovoimala, 332 aurinkopaneelia. Ne tuottavat noin 60 500 kilowattituntia sähköä vuodessa, joka on noin prosentti Kiillon omasta energiantarpeesta. Yritys on panostanut ympäristövastuuseen koko yrityksen ja myös tuotteidensa kehittämisessä. www.kiilto.com

Lietolainen **Piilokset by Finnsusp Oy** on kehittänyt ja valmistanut mm. piilolinssien hoitotuotteita vuodesta 1978. Hoitonesteet ovat ympäristöystävällisiä. Yrityksen tutkimus- ja kehitystyön tuloksena

BioSoak-hoitoneste sisältää ainoana maailmassa biologisesti hajoavan detergentin, joka ympäristöön joutuessaan ei vahingoita luonnon omia organismeja. Myös tuotantoprosessi on suunniteltu mahdollisimman ympäristöystävälliseksi, muun muassa materiaalien, kuten pahvien ja muovien, kierrätys prosessin eri vaiheissa. Piilokset by Finnsusp Oy on hyvä esimerkki yrityksestä, joka ottaa ympäristöasiat huomioon kokonaisvaltaisesti. Yritykselle on myönnetty ISO 9001:2000 -laatusertifikaatti ensimmäisenä optisen alan yrityksenä Suomessa. www.piilokset.fi

Farm-Fill Umweltinnovations- und Vertriebs GmbH on pieni, itävaltalainen lelujen jälleenmyyjä, jonka päätuote ovat PlayMais-lelut. Lelut on valmistettu uusiutuvista luonnonraaka-aineista, kuten maissista. Niiden kasvattamisessa ei ole käytetty lannoitteita tai torjunta-aineita. Kun lapset leikkivät leluilla, he tutustuvat samalla sekä luonnonmukaisiin tuotteisiin että kehittävät luovuuttaan leikin avulla. www.farmfill.at

Toisen jäte voi olla toisen raaka-aine!

Lisätietoa

Organisaatio	Internet-osoite	Pääsisältö
Työ- ja elinkeino- ministeriö (TEM)	www.tem.fi/yrietykset	Yhteiskunta- ja yritys vastuun tietosivut
Finnish Business & Society ry. (FiBS)	www.fibsry.fi	TEM:n osittain rahoittama yritysverkosto, joka edistää taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväää yritystoim- intaa Suomessa. Sivulla paljon tietoa, työkaluja ja linkkejä
YritysSuomi	www.yrityssuomi.fi/ ymparisto	Verkkoportaalin ympäristötieto- osio sisältää tietoa siitä, mitä ympäristöasioita liittyy yritysten toimintaan ja kehittämiseen sekä miten ne tulisi ottaa huo- mioon
Elinkeinoelämän keskusliitto (EK)	www.ek.fi/vastuullisuus	Vastuullisuus käytännön yritys- toiminnassa -sivusto sisältää tietoa ja esimerkkejä kaiken kokoisille yrityksille
Euroopan komissio	ec.europa.eu/enterprise/csr/ campaign/documentation/ index_fi.htm	Vastuullinen yrittäjyys -sivusto suomeksi. Sisältää mm. pk- yritysten työkalupakin
Small Business Journey	www.smallbusinessjourney.com	Englanninkielinen ohjeisto pk- yrityksille: miten lisätä kannatta- vuutta vastuullisin toimintatavoin

Työ- ja elinkeinoministeriö

PL 32, 00023 Valtioneuvosto

Puh. 010 606 000

Telekopio 09 1606 2166

www.tem.fi

Suunnittelu ja taitto: Proinno Design Oy

Paino: Erweko, lokakuu 2009

